

Molnár Imre

Hunyadi Mátyás

„aki saskeselyűnél magasabbra szállt”

Hunyadi Mátyás, a magyar történelem, a népmesék, a mondák „Mátyás király”-a 1443. február 23-án született Kolozsváron, szülőháza ma is áll a város Óváránban, abban a Művészeti és Design Egyetem kapott helyet. Nagy királyunk nevét számos utca, tér, közintézmény őrzi szerte a Kárpát-medencében, Hajdúböszörményben a Mátyás király, Szilágyi Erzsébet, Korvin(Corvin) János, Hunyadi körutak utalnak a királyra és családjára. Mátyás, a leendő király gyermekkorát egy részét a városunkhoz közeli Debrecenben, a mai Vár, Csapó és Piac utca háromszögében épült Várban (Kastélyban) töltötte el. Arról nincs adatunk, hogy a közeli jelentős kereskedői oppidiumot, Böszörményt meglátogatta-e? Itt-tartózkodásáról Hegedűs Géza „Mátyás király Debrecenben” című drámája tudósít.

Ebben az évben ünnepeljük Mátyás születésének 575., királlyá választásának 560. évfordulóját. Az alábbiakban életének kevésbé ismert néhány mozzanatát villantja fel a tanulmány.

Mátyás király külleméről, személyiségéről a kortárs krónikák bőségesen írnak. Ezeket olvasva tudhatjuk meg többek között azt, hogy nagy királyunk nem volt szabályos szépség. Ahogy Galeotto Marzio írja: „inkább marsi, semmint vénuszi alkata volt.” Alacsony termetű, robosztus, széles vállú férfinak írják le, akinek szőke, vállig érő hullámos haja, széles szája és szokásosnál kissé nagyobb orra volt-sötétbarna szeme azonban mindig tűzben égett, és a leírások szerint ez volt „arcának legszebb része”. Ami pedig a leglényegesebb: Mátyást valami olyan lenyűgöző fenség vette körül, olyan karizma áradt belőle, hogy-mint a kortársak leírják-a legbüszkébb főurak is kicsinek, jelentéktelennek érezték magukat mellette. Nem csoda, ha a szövegekben rendszeresen hasonlítják az „állatok urá-

Mátyás király szülőháza Kolozsváron (Internet)

hoz”, az oroszlánhoz, azt állítva: „oroszlán volt ő a királyok között”- s ebben is hasonlított példaképéhez Attilához.

Zrínyi Miklós (1620-1664) a következőket írja Hunyadi Mátyásról: „nem minden időben születnek ilyen emberek, és vélhetően a természet nagyon sokat fáradozott azon, hogy egy ilyen embert tudott adni nekünk”. Elgondolkodtató, kissé misztikus hangulatú sorok, amelyek arra utalnak: Zrínyi talán tudott még valamit Mátyás király kilétével kapcsolatban, amit mi ma már nem. Ez összecseng a hagyomány-

nyal, amely még a nagy uralkodó életében terjedt: eszerint Isten nagyon sokáig dolgozott, míg megalkotta Hunyadi Mátyás lelkét. A mítosz arra utal, hogy Mátyás lelkét többnek tekintették egyszerre egy királlyal: a „nehezen elkészülő lélek” ugyanis ősidők óta mágusok, táltosok, beavatott istenkirályok sajátja. Egy még döbbenetesebb Mátyás legenda szerint a király lelkét Isten hullócsillagokból készítette el. Vajon ez mit jelentett? Célzás volna a Hunyadiak vérvonalára, amelyben talán az egykori Árpád-háziakon keresztül a magyar táltoskirályok vére

Az ifjú Hunyadi Mátyás bevonulása Budára (Internet)

Tornyai Tibor: Mátyás megkoronázása (Internet) A koronázás a trónra lépés után hat évvel, 1464. március 29-én a székesfehérvári bazilikában történt

szállt tovább? Hunyadi Mátyás Kolozsvárott született, 1443. február 23.-án, az apja egyértelműen arra szánta, hogy saját politikai örökségét folytassa majd, így kiváló neveltetésben részesítette. Kevesen tudják, de a gyermek folyékonyan megtanult a magyaron kívül latinul, görögül, románul, csehül is.

A pálos évkönyvek szerint Mátyás király uralma idején egy bizonyos Gregorius, azaz Gergely atya volt a pálosok rendfőnöke. A legendából kiderül, hogy egy végtelenül karizmatikus, bölcs szerzetesről volt szó, aki nem volt híján a humornak sem-ezzel pedig méltó volt uralkodójához. Azt mesélik, Mátyás annyira ragasz-

kodott hozzá, hogy szinte lelki apjának tekintette, hosszú éjszakákat töltöttek együtt beszélgetéssel. Gergely atyáról feljegyeztek egy történetet, amely hűen tükrözi személyiségét. Volt a pálosok közt két szerzetes, akikről mindenki tudta, hogy gyenge pontjuk az evés... Nos, egyszer Gergely atya rajtakapta őket, amint böjtnapon egy eldugott sült kappanból lakmároztak a szobájukban. Mikor az atya be- nyitott. a két falánk barát halálra rémült. Ám düh, szidás helyett a rendfőnök a következővel fordult hozzájuk: "az Isten irtalmazzon nektek, amiért erre a finomságra nem hívtatok meg!" Ezután már hárman falatoztak a kappanból, miközben a

két szegényében majd elsüllyedő barát megfogadta, soha többé nem fognak torkoskodni. Így is történt- rendfőnök tehát zseniális pedagógiai érzékéről tett tanúságot...

Drakula mint sógor

Kevesen tudják, hogy a rettegett „Drakula”, III. Vlad Tepes (uralkodott: 1448, 1456-1462,1476) havasalföldi fejedelem egy időben Mátyás szövetségese volt. Olyannyira, hogy királyunk még unokahúgát, Szilágyi Jusztinát is hozzá adta feleségül, aki egy orosz forrás szerint két gyermeket is szült a román vajdának. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy Mátyás ne tudott volna Vlad vajda kegyetlenkedéseiről, részben ezek miatt, részben a törökkel való lepaktálás miatt mozdította el tisztségéből. Korábbi szövetségük oka az volt, hogy-el kell ismerni- Vlad akkor még keményen harcolt a törökök ellen, akik hódításukkal Magyarországot is fenyegették. Egy döbbenetes régészeti felfedezés bebizonyította: Vlad vajdát Mátyás Pécsen tartotta házi őrizetben, s egykori házának pincéje 2009-ben elő is került.

Háromszor is fejére szállt a Szent Korona

Mátyás prágai „tanuló éveinek” az vetett végett, hogy meghalt az őt fogságban tartó V. László király. A fiatal Hunyadi így hazatérhetett Magyarországra, hogy ott-nagybátyja akaratának megfelelően-rögtön „belevesse magát” a politikai életbe. Így is történt: a kialakuló hatalmi űrben 1458. január 24.-én az összegyűlt magyar nemesi rendek a Duna jegén királlyá kiáltják ki a 15 esztendőes Hunyadi Mátyást. Erről a valóban üstökösszerű felemelkedésről számos anekdota úgy tudja, hogy misztikus erők is közrejátszottak benne. Az egyik történet szerint például az épp prágai száműzetését töltő Mátyás nem hitt benne, hogy valaha is hazatérhet-ezért, mikor azt mondták neki, király lesz belőle, a kezében tartott ostor-

Forrás: Internet

nyélre mutatva azt felelte „akkor leszek király, mikor ez az ostornyél kiszövell” Csodák-csodája, abban a pillanatban az ostornyél zöld leveleket hajtott... De a koronázáson sem maradtak el a „parajelenségek”: úgy mesélik, a magyar Szent Koronát az ujjongó tömeg feldobta a magasba, és az csodás módon Mátyás fejére hullt. Még kétszer megismételték a korona „röptetését”, és mind a három alkalommal az ifjú Hunyadi homlokára szállt a magyar királyi ékszer. Így mindenki láthatta, hogy Mátyást maguk az égi erők szánják Magyarország trónjára. Több népmonda azt is hozzáteszi: a gazdag főurak felbőszültek azon, hogy a korona nem közülük valakire, hanem az „alacsony származású” Hunyadi fiúra száll. Ám nem lehetett mit tenni: amikor harmadjára dobták fel, a Szent Korona akkor is Mátyást választotta... Ez azért érdekes epizód, mert például a brit-kelta hagyományban ugyanígy háromszor próbálkoznak azzal, hogy kihúzzák a sziklából a bele szúrt Excaliburt, a híres kardot – ám ez mindhárom alkalommal nem a bárók, lovagoknak, hanem egy Artur nevű „szolgavadéknak” sikerül...

Királyi csillagvizsgáló Budán

Mátyás csillagvizsgálóját utóda, a gyengekezűnek ismert II. Ulászló („Dobzse László”, 1490-1516) is használta-lévén ő is rajongott az asztrológiáért. Amíg a török korban el nem pusztult, a „csillagda”, a budai vár leglátványosabb részének számított. Erről számol be egy bizonyos báró Vratiszláv is, aki 1591-ben járt Budán, a következőket írva: „innen egy folyosóba, azután pedig a kerek szobába jutottunk, hol Mátyás király idejében kápolna volt. E kápolnából a folyosó ama szobába vagyis terembe vezet, hol hajdan Mátyás király könyvtára állt. Itt az egész égboltozat az égitestekkel és azok pályájával látható lefestve, továbbá két szemközt álló csillagvizsgáló torony, ezzel a felirattal: Cum Rex Mathias suscepit Boemae Gentis erat simi is lucida forma Poli. Azaz. „amikor Mátyás király átvette ezen nemzet jogát, épp ilyen volt a Sarkcsillag ragyogó formája.” Azt, hogy ez a felirat volt itt látható, több forrás is megerősíti. Mátyás tehát azt a csillagállást ábrázoltatta Várban lévő „asztro - központja” falán, amely a trónra lépése éjszakáján volt látható. Az sem véletlen, hogy épp a Sarkcsillagot emeli ki: ez a csillag az ősmagyar táltos-asztrológiában is központi szerepet játszott, mint az uralkodókat védő és jelképező égitest. Ahogyan ugyanis a Mindenség középpontjának a Sarkcsillag számít, úgy az ország „központi csillaga”, „Sarkcsillaga” nem más, mint a király...

„Az egyik hollós siratja a másik hollóst”

Ezek után érthetővé válik a következő titokzatos mondat, amelyet a pálos évkönyvekben olvashatunk az 1490. április 6-i nap bejegyzésében: „Az egyik hollós siratja a másik hollóst.” Azaz: „hollós” pálosok gyászolják a „Nagy Hollóst”- ahogyan sokan hivatkoznak rá: Corvin, azaz Hollós Mátyás királyt. A nagy uralkodó távozása éppen olyan rejtélyes, mint amennyi titkot, rejtélyt ő maga hordozott életében. 47 évesen hunyt el, élete virágjában, akkor, amikor külpolitikai elismertsége, királyi küldetése a csúcsra került... Nem csoda hát, ha sokan felteszik a kérdést: lehet hogy éppen ezért, sikeresége miatt kellett meghalnia? Lehet, hogy irigyei, politikai ellenfelei végeztek vele? Nos, a hivatalosnak mondott történelmi álláspont máig

Beatrix királyné és Mátyás király (Internet)

tagadja ezt. Szerintük a királlyal „csak” agyvérzés vagy szívroham végzett. Egy másik verzió: Bonfini beszámol róla, hogy az udvari pletykák szerint Mátyást megmérgezték, s a gyilkosság mögött állítólag Beatrix (1457-1508), a második felesége állt. Beatrix már eleve azért volt sokaknak „gyanús”, mert a király házassága vele nemcsak gyermektelen, de köztudottan boldogtalan volt. Ennek ellent mond az a tény, hogy az elhunyt magyar uralkodó felesége mindig politikailag súlytalan személyé és fölösleges „kolonccá” vált az országnak, arra pedig semmi remény nem volt, hogy Beatrixt a magyar nemesség trónra emelje. Ergo: Beatrixnak nem volt érdeke megmérgezni a királyt.

Mátyás halálának misztikus mozzanataira szintén Szántai hívja fel a figyelmet. Például arra, hogy Mátyás király előre megérezte, hogy nagy héten, húsvét ünnepén fog meghalni, s fel is készült a távozásra. Pedig erre nem lett volna reális oka, hiszen erőteljes ember volt, aki jó egészségnak örvendett. Vajon tudott vagy sejtett valamit arról, hogy valakik az életére törnek...?

Bonfini részletesen leírja a nagy király utolsó óráit. Virágvasárnap a király ünnepi rendezvényeken vett részt Bécsben, majd vacsora következett. Mátyás fűgét kívánt, mire állítólag a királyné hozott neki ebből a kedvenc gyümölcséből. Ám miután beleharapott, a király dühbe gurult, mondván: ez a füge romlott, mert valamilyen kellemetlen íze van... Ezután Mátyás hirtelen rosszul lett: szédült és arra panaszkodott, hogy nem lát semmit elsötétül ellőtte a világ. A modern orvos tudomány szerint mindez utalhat felszökő vérnyomásra, de mérgezés is produkálhat ilyen tüneteket. Az agyvérzés elméletnek viszont ellentmond az, hogy a királynak a gyomrában is iszonyú fájdalma volt. Mátyást lefektették hálószobájában, és végig Beatrix volt mellette. A királynak egész éjjel szörnyű kínjai voltak: sóhajtozott, és Jézust szólaltatta. Végül április 6-án kedden reggel elhunyt. Egy korabeli anekdota szerint volt Mátyásnak két szelídített orozlánja, amelyek gazdájuk halála pillanatában felüvöltöttek, majd elpusztultak-noha addig semmi bajuk nem volt... Soha egyetlen király sem gyászolt úgy a magyarság, mint Hunyadi Mátyást. A fájdalom ami végig hullámozott az országon, talán csak ahhoz hasonlítható, amit a

hunok érezhettek Attila halálakor. Már a korban megfogalmazódott a híres szállóige, miszerint „meghalt Mátyás király, oda az igazság”-és valóban Mátyás halálával az életműve is sírba szállt, mivel utódai nem voltak képesek azt megőrizni. Ezek után ismét feltesszük a kérdést: vajon jól ismerjük az igazi Hunyadi Mátyást? Van egy nagy király, akit a krónikáink élénk állítanak, van a népmondánk álruhában igazságot osztó hőse, és mint kiderült létezett egy „misztikus” Mátyás is. S hogy melyik volt az igazi? Nem tudhatjuk: talán mindegyikük egyszerre, ám a legszebben ismét Zrínyi Miklós mondja ki, kit vesztettünk Mátyás korai halálával: egy királyt, aki saskeselyűket szalasztott meg, „aki saskeselyűnél magasabba szállt, és vitézségével, állhatatosságával, erejével felülmúlt mindenkit...”

IRODALOM:

Kubinyi András: Mátyás király. Budapest: Vince, 2001.

Fraknoi Vilmos: Hunyadi Mátyás király 1440-1490 História antik Könyvesház, 2010.

Pálosfalvi Tamás: Igazságos volt-e Mátyás király? Korunk 2012, 23. évf., 3. sz., 21-26.

Galeotto Marzio: Mátyás királynak kiváló, bölcs, tréfás mondásairól és tetteiről szóló könyv. Magyar Helikon, 1977.

Gróf Zrínyi Miklós: Mátyás király életéről való elmélkedések (1656)

Szántai Lajos: Mátyás király <https://www.youtube.com/watch?v=VBoGNK0Evi0>

https://hu.wikipedia.org/wiki/I._M%C3%A1ty%C3%A1s_magyar_kir%C3%A1ly

Harmath Árpád Péter: Öt érdekesség Mátyás királyról https://jegyzettar.blog.hu/2017/09/23/ot_erdekesseg_matyas_kiralyrol